

Sygn. akt VIII U 794/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 stycznia 2020 r. , znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. , w związku z wyrokiem Sądu z dnia 24 lipca 2019 r. , przyznał R. W. rentę uczniowską od 1 lutego 2019 r. tj. od nabycia uprawnień do zbiegu renty uczniowskiej z rentą rodzinną. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że renta uczniowska przysługuje do 30 września 2021 roku.

Niniejszą decyzją uchylono decyzję z dnia 6 grudnia 2019 r. oraz postanowienie z dnia 31 grudnia 2019 r.

/decyzja plik I akt ZUS/

W dniu 4 marca 2020 r. do organu rentowego wpłynęło odwołanie pełnomocnika R. W. od ww. decyzji , w części w jakiej uchyliła ona decyzję z dnia 6 grudnia 2019 r. i ponownie rozstrzygnęła w zakresie renty uczniowskiej należnej R. W.. Pełnomocnik R. W. podniósł, że R. W. korzysta z ochrony prawa do świadczeń nabytych, a tym samym organ rentowy nie mógł wydać w stosunku do jej osoby nowej, niekorzystnej dla niej decyzji, w stosunku do decyzji z dnia 6 grudnia 2019 r. i rozstrzygnąć, że renta uczniowska przysługuje jej do dnia 30 września 2021 r. zamiast na stałe. Pełnomocnik R. W. wniósł ponadto o zasądzenie na rzecz R. W. kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

/odwołanie k.3 – 9 akt o sygn. VIII U 795/20/

Decyzją z dnia 21 stycznia 2020 r. , znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. przeliczył R. W. rentę rodzinną od 1 lutego 2019 r. tj. od nabycia uprawnień do zbiegu renty uczniowskiej z rentą rodzinną , w związku z wyrokiem Sądu z dnia 24 lipca 2019 r. W treści decyzji wskazano, że wysokość emerytury brutto osoby zmarłej wynosiłaby 1 089,82 zł , przy czym w związku z okolicznością, że emerytura osoby zmarłej nie może przekraczać 100% podstawy wymiaru , ograniczono jej wysokość do kwoty równej podstawie wymiaru tj. do kwoty 1 079,53 zł. Po waloryzacji, od 1 marca 2019 r. renta rodzinna wyniosła 1 100,00 zł. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał , że wraz z rentą rodzinną będą wypłacane na rzecz R. W. następujące świadczenia: dodatek pielęgnacyjny w kwocie 222,01 zł , świadczenie uzupełniające w kwocie 500,00 zł oraz renta uczniowska w kwocie 1 100,00 zł. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaznaczył, że tytułem wyrównania za okres od 1 lutego 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. oraz odsetek za okres od 11 października 2019 r. do 10 stycznia 2020 r. przekaże R. W. kwotę 12 590,17 zł. Miesięczna wysokość świadczenia do wypłaty wyniosła 2 564,01 zł. Jednocześnie w decyzji wskazano, że uprawnienie do renty rodzinnej przysługuje do dnia 30 września 2021 roku.

Niniejszą decyzją uchylono decyzję z dnia 6 grudnia 2019 r.

/decyzja plik I akt ZUS/

W dniu 4 marca 2020 r. do organu rentowego wpłynęło odwołanie pełnomocnika R. W. od ww. decyzji , w części w której ustaliła ona uprawnienia R. W. do renty rodzinnej jedynie do dnia 30 września 2021 r. W związku z powyższym pełnomocnik R. W. wniósł o zmianę decyzji w tym zakresie poprzez przyznanie R. W. prawa do renty rodzinnej na stałe , a nadto o zasądzenie na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pełnomocnik R. W. podkreślił, że skoro wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 24 lipca 2019 r. przyznano R. W. prawo do wypłaty świadczeń renty uczniowskiej i rodzinnej w zbiegu , a następnie decyzją z dnia 6 grudnia 2019 r. przyznano R. W. prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy ucznia/studenta na stałe , to powinno to pociągać za sobą w sposób oczywisty przyznanie/ustalenie też na stałe prawa do renty rodzinnej.

/odwołanie k.3 – 6/

W odpowiedzi na odwołania pełnomocnik organu rentowego wniósł o ich oddalenie wskazując, że zaskarżone decyzje zostały wydane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Pełnomocnik organu rentowego podniósł , że lekarz

orzecznik ZUS orzeczeniami z 26 lutego 2018 r. ustalił, iż wnioskodawczyni jest całkowicie niezdolna do pracy i samodzielnej egzystencji od dzieciństwa, przed 16 rokiem życia, w okresie do 30 września 2021 r., a całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

/odpowiedź na odwołanie k.9 – 9 odwrót, odpowiedź na odwołanie k.13 – 13 odwrót akt o sygn. VIII U 795/20/

Postanowieniem z dnia 8 grudnia 2020 r. Sąd zarządził połączenie sprawy o sygnaturze akt VIII U 795/20 ze sprawą o sygnaturze akt VIII U 794/20 w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz zarządził ich prowadzenie pod sygnaturą VIII U 794/20.

/postanowienie, protokół rozprawy z dnia 8 grudnia 2020 r., płyta CD k.27/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni R. W. urodziła się (...). Na podstawie decyzji z dnia 26 czerwca 1997 r. ma przyznane od dnia 1 czerwca 1997 r. prawo do renty uczniowskiej, czyli do renty I grupy dla ucznia-studenta oraz do dodatku pielęgnacyjnego.

/okoliczności bezsporne/

W dniu 8 stycznia 2018 r. R. W. złożyła wniosek o rentę rodzinną po zmarłym ojcu.

/wniosek plik V akt ZUS/

Orzeczeniem z dnia 26 lutego 2018 r. lekarz orzecznik ZUS ustalił, że wnioskodawczyni jest całkowicie niezdolna do pracy i samodzielnej egzystencji od dzieciństwa, przed 16 rokiem życia, w okresie do 30 września 2021 r., a całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Wnioskodawczyni została pouczone o prawie wniesienia sprzeciwu od orzeczenia do komisji lekarskiej ZUS, z czego jednak nie skorzystała.

/orzeczenie k. 4 plik V akt ZUS, okoliczność bezsporna/

W sprawie nie były wydawane żadne inne orzeczenia lekarza orzecznika czy też Komisji Lekarskiej. W późniejszym okresie skarżąca nie złożyła wniosku, który mógłby być podstawą do wydania takich opinii, a powyższej opinii lekarza orzecznika z 2018 r. nie skarżyła.

/bezsportne/

Decyzją z dnia 16 kwietnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. przyznał R. W. prawo do renty rodzinnej od 10 grudnia 2017 r., czyli od daty śmierci ojca oraz wskazał, że uprawnienie do renty rodzinnej przysługuje jej do dnia 30 września 2021 roku. Jednocześnie organ rentowy wstrzymał wypłatę uprzednio wypłacanej renty uczniowskiej.

/decyzja k.7 – 8 odwrót plik V akt ZUS/

Decyzją z dnia 22 lutego 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. odmówił R. W. prawo do wypłaty renty uczniowskiej w zbiegu z rentą rodzinną

/decyzja k.26 akt ZUS/

Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 24 lipca 2019 r. przyznano R. W. prawo do wypłaty świadczeń renty uczniowskiej oraz renty rodzinnej w zbiegu poczynając od dnia 1 lutego 2019 r. tj. od pierwszego dnia miesiąca kiedy złożyła wniosek o wypłatę świadczeń w zbiegu.

/wyrok k. 31 , uzasadnienie k.33 – 39 akt o sygn. VIII U 1246/19/

Decyzją z dnia 6 grudnia 2019 r. , znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. , w związku z wyrokiem Sądu z dnia 24 lipca 2019 r. , przyznał R. W. rentę z tytułu niezdolności do pracy dla ucznia/studenta od 1 lutego 2019 r. tj. od nabycia uprawnień na stałe.

/decyzja plik I akt ZUS/

Decyzją z dnia 6 grudnia 2019 r. , znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. , w związku z wyrokiem Sądu z dnia 24 lipca 2019 r. , przyznał R. W. rentę rodzinną od 1 lutego 2019 r. wskazując, że uprawnienie do tej renty wnioskodawczyni posiada do dnia 30 września 2021r.

/decyzja plik I akt ZUS/

Postanowieniem z dnia 31 grudnia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. sprostował ww. decyzję dotyczącą renty z tytułu niezdolności do pracy dla ucznia/studenta w ten sposób , że zamiast słów „ renta przysługuje na stałe” wpisano „ renta przysługuje do 30 września 2019 r.”

/postanowienie plik I akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 21 stycznia 2020 r. , znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. , w związku z wyrokiem Sądu z dnia 24 lipca 2019 r. , przyznał R. W. rentę uczniowską od 1 lutego 2019 r. tj. od nabycia uprawnień do zbiegu renty uczniowskiej z rentą rodzinną. Jednocześnie wskazał, że renta uczniowska przysługuje do dnia 30 września 2021r.

Niniejszą decyzją uchylono decyzję z dnia 6 grudnia 2019 r. oraz postanowienie z dnia 31 grudnia 2019 r.

/decyzja plik I akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 21 stycznia 2020 r. , znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. przeliczył R. W. rentę rodzinną od 1 lutego 2019 r. wskazując, że uprawnienie do tej renty wnioskodawczyni posiada do dnia 30 września 2021r.

/decyzja plik I akt ZUS/

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach organu rentowego oraz zgromadzonych w aktach sprawy.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

W świetle materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie oraz poczynionych na jego podstawie ustaleń faktycznych odwołania nie są zasadne i jako takie podlegają oddaleniu.

Na wstępie wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) który to przepis, obowiązywał do dnia 1 stycznia 1999 r., zawierał normę statuującą prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy dla uczniów szkół ponadpodstawowych, studentów szkół wyższych (do 15 listopada 1991 r. również uczestników studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej), którzy stali się całkowicie niezdolni do pracy w czasie uczęszczania do szkoły lub odbywania studiów. Było to świadczenie z ubezpieczenia społecznego pracowników, udzielane niepozostającym w stosunku zatrudnienia uczniom szkół ponadpodstawowych, a więc w systemie świadczeń z ubezpieczenia społecznego

pracowników wyjątkowe. Mogło być wobec tego traktowane nie jako przysługujące w ramach stosunku ubezpieczenia społecznego, lecz tylko jako świadczenie wypłacane z funduszy instytucji ubezpieczeniowej w związku z zaistnieniem okoliczności podobnych do ryzyka objętego ubezpieczeniem (powstaniem niezdolności do pracy). Renta, przewidziana w art. 63 ust. 1, mieszczącym się w dziale III, rozdziale 3 powyższej ustawy, dotyczącym świadczeń dla niektórych osób niebędących pracownikami oraz niebędących także - z innego tytułu - podmiotami stosunku ubezpieczenia społecznego (por. art. 4 i 4¹ ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych - t.j. Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.), sytuowała się jako świadczenie jednostronne, niezależne od składki na ubezpieczenie, spełniające funkcję socjalną wobec podmiotów pozostających poza ubezpieczeniem. Była zatem traktowana jako świadczenie szczególnego rodzaju, co przesądzało o konieczności ścisłej interpretacji warunków jej przysługiwania. Celem tej regulacji była ochrona ludzi młodych, którzy przed podjęciem pracy, już w trakcie uczęszczania do szkoły i przysposabiania się dopiero do przyszłego zawodu, stali się całkowicie niezdolni do wykonywania w przyszłości zatrudnienia w normalnych warunkach, z utratą perspektyw samodzielnego utrzymania się w przyszłości. W swych orzeczeniach Sąd Najwyższy jednolicie wskazywał, że tzw. „renta uczniowska” przysługuje tylko wówczas, gdy ubezpieczeni stali się (w ówczesnym brzmieniu przepisu) inwalidami I lub II grupy w czasie uczęszczania do szkoły lub odbywania studiów.

Aktualnie na podstawie art. 195 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2020 r. , poz.53) z dniem 1 stycznia 1999 r. utraciła moc obowiązującą ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, a wraz nią art. 63 tego aktu, jednak w myśl art. 180 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, osoby, którym w dniu wejścia w życie tej ustawy przysługiwały emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinne na podstawie przepisów, o których mowa w art. 195, zachowują prawo do tych świadczeń w wysokości ustalonej przed dniem wejścia w życie ustawy, z zastrzeżeniem ust. 2-5 i z uwzględnieniem ust. 6-9. Przepis ten potwierdził regułę zachowania prawa do świadczeń przyznanych na podstawie poprzednio obowiązujących przepisów prawa, co jest zgodne z zasadą ochrony praw słusznie nabytych. Z tej - zawartej w przepisach przejściowych - regulacji wynika wprost, że ubezpieczony, który nabył prawo do uczniowskiej renty z tytułu niezdolności do pracy na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, zachował to prawo, skoro przepis art. 180 ustawy o emeryturach i rentach odnosi się do każdego rodzaju rent z tytułu niezdolności do pracy przyznanych na podstawie przepisów, o których mowa w art. 195, w tym prawa do rent pobieranych na podstawie przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Oznacza to, że obecnie obowiązujące przepisy nie derogowały uprawnień do uczniowskich rent z tytułu całkowitej niezdolności do pracy nabytych na podstawie poprzednio obowiązującego art. 63 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Niemniej jednak, nie ulega wątpliwości, że stosownie do treści art. 107 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy oraz wysokość tych świadczeń ulega zmianie, jeżeli w wyniku badania lekarskiego, przeprowadzonego na wniosek lub z urzędu, ustalono zmianę stopnia niezdolności do pracy, brak tej niezdolności lub jej ponowne powstanie. Tym samym prawo do świadczeń uzależnionych od niezdolności do pracy może ulec zmianom w przypadku zmiany kwalifikacji niezdolności do pracy, jej ustania lub ponownego powstania. W aspekcie formalnoprawnym następuje więc zmiana rodzaju pobieranej renty, utrata prawa do renty lub ponowne nabycie uprawnień. O zmianach w prawie i wysokości świadczeń rentowych przesądza wynik badania lekarskiego przeprowadzanego przez lekarza orzecznika ZUS/komisję lekarską ZUS, który/ a dokonuje oceny niezdolności do pracy, jej stopnia i trwałości. W przedmiotowej sprawie nie ulega wątpliwości, że orzeczeniem z dnia 26 lutego 2018 r. lekarz orzecznik ZUS ustalił, iż wnioskodawczyni jest całkowicie niezdolna do pracy i samodzielnej egzystencji od dzieciństwa, przed 16 rokiem życia, w okresie do 30 września 2021 r. , a całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej , przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Nie ulega zatem wątpliwości, że wnioskodawczyni została uznana za osobę całkowicie niezdolną do pracy i niezdolną do samodzielnej egzystencji do dnia 30 września 2021 r. , a nie zaś na stałe. Co również istotne, wnioskodawczyni, pomimo stosownego pouczenia, nie skorzystała z przysługującego jej prawa do wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej ZUS.

W tym miejscu wskazać należy, że zgodnie z art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość.

Jednocześnie zgodnie z pkt 6 prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu jeżeli przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego.

Specyfika spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych wyraża się między innymi tym, że związanie sądu i organu rentowego ostateczną decyzją administracyjną nie ma charakteru bezwzględny. Istnieje możliwość dokonania ponownych ustaleń warunkujących prawo lub wysokość przyznanego wcześniej świadczenia. Podstawę do tego zawiera art. 114 ust. 1 który na gruncie ubezpieczeń społecznych daje podstawy do ponownego ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości, jeżeli zostaną spełnione warunki określone w tym przepisie. Niewątpliwie instytucja przewidziana w art. 114 ust. 1 nie jest wznowieniem postępowania sensu stricto, lecz co najwyżej "swoistym wznowieniem postępowania". Instytucja ta ma szerszy charakter niż wznowienie postępowania i nieco odmienne od niego przesłanki. Z istoty swej służy też innym celom, pozwalając ponownie ustalić prawo do świadczeń emerytalno-rentowych lub ich wysokość przy wykorzystaniu mniej rygorystycznych podstaw niż określone w przepisach kodeksu postępowania administracyjnego podstawy wznowienia takiego postępowania. Niemniej jednak jest szczególną instytucją w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, która umożliwia ponowne rozpatrzenie prawa do świadczeń emerytalno-rentowych lub ich wysokości, mimo istnienia w obrocie prawnym prawomocnej decyzji organu rentowego.

Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego II UK 333/15 funkcję usuwania z obrotu prawnego wadliwych decyzji organu rentowego stanowi właśnie art. 114 ustawy emerytalnej. Skoro decyzje organu rentowego sprowadzają się - zasadniczo - do deklaratywnego potwierdzenia uprawnień przysługujących ubezpieczonym z mocy prawa, to przepisy odnoszące się do trwałości i wzruszalności decyzji organu rentowego nie mogą być interpretowane i stosowane w taki sposób, który prowadziłby do trwałego pozbawienia osób ubezpieczonych uprawnień przysługujących im ex lege. Deklaratywny charakter decyzji organu rentowego potwierdzających przysługiwanie ubezpieczonemu prawa do określonego świadczenia rzutuje szczególnie na ograniczenie ostateczności decyzji organu rentowego odmawiających prawa do świadczenia, ponieważ stabilność negatywnego rozstrzygnięcia o prawach jednostki nie jest w tym przypadku wartością, która mogłaby przeważać nad rzeczywistą realizacją konstytucyjnego i ustawowego prawa do zabezpieczenia społecznego. Znaczenie zawartego w art. 114 "okoliczności" występuje w dwóch znaczeniach: 1) okoliczności faktycznych oraz 2) okoliczności sprawy. W tym drugim znaczeniu chodzi o ogół wymagań formalnych i materialnoprawnych związanych z ustaleniem decyzją rentową prawa do świadczeń emerytalno-rentowych.

Wydanie zatem przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzji z dnia 6 grudnia 2019 r. , znak (...), mocą której przyznano R. W. rentę z tytułu niezdolności do pracy dla ucznia/studenta od 1 lutego 2019 r. tj. od nabycia uprawnień na stałe było z całą pewnością błędne i sprzeczne z orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 26 lutego 2018 r. i z pewnością nie mogło pozostać w obrocie prawnym, a tym bardziej wnioskodawczyni nie korzystała z ochrony prawa do świadczeń nabytych.

A zatem w świetle powyższych rozważań należy uznać, że zaskarżone decyzje organu rentowego są prawidłowe, zaś wskazanie w decyzji z 6 grudnia 2019 r., że świadczenie przysługuje na stałe było jedynie wynikiem błędu organu rentowego, nie odpowiadającego rzeczywistym uprawnieniom przysługującym ubezpieczonej. Tego elementu (czasowości przyznanego do dnia 30 września 2021 roku świadczenia) odwołująca nigdy nie kwestionowała ani przed organem rentowym ani przed sądem. Tym samym zadziwiająco wydaje się stanowisko w niniejszej sprawie, kiedy to strona ze zwykłej omyłki organu rentowego w jednej decyzji z 6 grudnia 2019 roku (druga decyzja z tej daty wskazywała już w sposób prawidłowy okres na jaki przyznane zostało świadczenie w oparciu o opinię lekarza orzecznika, czyli do 30

września 2021 r.), nigdy wcześniej nie kwestionując czasowości przyznanych świadczeń, usiłuje wywieźć korzystne acz nienależne jej skutki prawne. Zwłaszcza, że organ rentowy swoją błędną decyzję uchylił już po niecałych 2 miesiącach.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy, działając na podstawie art. 477/14 § 1 k.p.c., oddalił odwołania wnioskodawczyni, uznając je za bezzasadne.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni

S.B.